

ANTHROPOSOFICKÉ ROZHLEDY

Ročník XV

září - říjen 2004

číslo 5

Z měsíčních ctností:

21. 9.- 1. 11 Gelassenheit

Zufriedenheit strahle
aus deinem Gemüte
sie hilft deinem Bruder
sich selbst zu verstehen.

Mírnost, vyrovnanost

Ať září spokojenost
ze Tvého cítění.
Pomůže tvému bratru
sobě samému porozumět.

20. 10. – 1.12. Einsicht

Geduldig erwarte
nach unrestigem Drange
was dir im Gnade
das Schicksal gereicht.

Obezřelý náhled

Trpělivě čekej
po úsilí bez odpočinku
co ti v milosti
poskytne osud.

Rudolf Steiner, přeložila Anna Brendlová

Ze zprávy předsednictva AS na valném shromáždění 2. října 2004

Vážení přátelé,

v minulém roce pokračovalo vydávání Rozhledů a Zpravodaje, přibyl k nim nový časopis Setkání – Stetnutie. Pokračovala práce ve třídě, ve skupinách, bylo uspořádáno další setkání v Jinonicích, o které se zasloužil organizační výbor, který začal již připravovat setkání další. Máme zatím díky darům jedné naší členky dost prostředků na provoz, i když příspěvky kryjí jen malou část výdajů. Dosavadní předsednictvo stárne, v příštím roce budou nové volby a bude nutno ještě více apelovat na mladší členy, aby převzali prapor. Jde ovšem o každodenní neplacenou soustavnou a namáhavou práci; s výjimkou dočasně zaměstnané sekretářky paní Hazukové a účetní paní Lánské, celé předsednictvo pracuje bezplatně. Rád bych poděkoval zejména Zdeně Lukešové, která doslova odřela většinu organizační práce, dále Jiřímu Šimáčkovi a Janu Štochlovi, kteří nesli na svých bedrech zbytek ostatních každodenních úkolů v sekretariátu a přednáškové činnosti v Praze, i organizátorům setkání.

I letos musíme připomenout především krizový stav jak anthroposofické společnosti, tak anthroposofie ve světě i v naší zemi. Dvě síly se snaží zabránit cestě k Duchu; tradiční církve, které si osobují mít monopol této cesty z pouhé již ztvrdlé tradice a tzv. vědecký světový názor ahrimanský, který popírá vše duchovní a chce i pomyšlení na Ducha z lidské

sféry vyloučit. Kupodivu oba směry u nás spolupracují, jak je patrné i z propojení činnosti Společnosti pro studium sekt a spolku Sisyfos. Vedle nich proti nám – i skrze nás – působí luciferský svod snadné cesty k Duchu bez vlastního úsilí; jsou mezi námi takoví, co chtějí cestu k duchu bez úsilí, a tedy falešnou, luciferskou. I někteří z nás si myslí, podobně jako v letničním hnutí, že stačí si stoupnout a duch k nim přijde sám, aniž by usilovali vlastním úsilím, proniknout s jasným vědomím k duchu. Přístup do duchovního světa je milostí, ale pokud nebudeme sami myšlenkově usilovat, nic rozumného nás nenapadne. Steinerova dřevěná skulptura representanta člověka mezi oběma démony visí v reprodukci i zde v sále, a bude dobře si ji připomenout. Anthroposofie je těžká, vyžaduje studium; nebezpečí její banalizace roste se zúžením času, který máme ke studiu i při dobré vůli, a z pohledu mé generace bych byl rád, kdyby zejména ti mladší si našli více času na studium Rudolfa Steinera, a to co možno v originále.

Krizе světové společnosti se spory vnějšími i vnitřními, útoky na anthroposofickou medicinu, úsilí o marginalizaci anthroposofie a její zařazení mezi sekty se v současné době stupňuje i u nás, pod silným tlakem jsou i waldorfské školy. Máme mnoho nepřátel, a jen tehdy, nebudeme-li mít mezi sebou spory, budeme-li schopni vzájemné spolupráce, můžeme současné situaci čelit. Nemůžeme si dovolit podobně vyostřenou situaci, jaká nastala v Německu a částečně i v Dornachu, naši nepřátelé na ni čekají.

Jaká síla a kdo inspiruje náš veřejný život

Josef Krček

Každá meditativní práce a činnost patří k duchovnímu jádru člověka. Když meditujeme, učiníme zkušenost, že člověk je duchovní bytostí, která žije v dnešní civilizaci opanované technikou jako cizinec.

Položme si základní otázku: Jaká síla a kdo inspiruje náš veřejný život? Tato síla má tři snahy:

1. odříznout člověka od toho, co on cítí a pociťuje jako svatost života,
2. snaha o adaptaci na dnešní ideál štěstí a úspěchu,
3. snaha o to, co se děje nechat nevyslovené.

Máme tomu podlehnout, či najdeme michaelskou odvahu uvědomit si nebezpečí, které rafinovaně působí proti duchovnímu vývoji člověka a lidstva a usiluje o to, aby hodnota lidství byla potlačena? Máme na všechno, co se kolem nás děje nereflaktovat? Máme se snad zadaptovat na dnešní materiální ideál štěstí, pokroku a úspěchu? Máme přestat pociťovat svatost života?

Začneme záhadou zla a budoucností lidstva z pohledu na jednotlivého člověka, na dějiny a kosmickou podstatu zla, jehož poznání bude pro budoucnost lidstva stále stěžejnější, zejména s pohledem na působení Krista. Rudolf Steiner ve svých přednáškách označil vědecké zdolání zla jako základní požadavek našeho věku, věku, v němž zlo „...bude k člověku přistupovat v nejrůznějších formách, bude přistupovat tak, že člověk bude nucen ve své lásce a nenávisti se vyrovnat se vším, co pochází ze zla, že bude nucen bojovat, zápasit s překážkami zla, jež jsou kladené impulsům vůle...“

Na úrovni přírody nelze zlo najít. Žádný rozumný člověk nebude pudy zvířete nazývat zlými, jsou nevinné, patří k světovému plánu stvoření. Útočnost u zvířete je nejdůležitějším výkonem k zachování jeho druhu. Avšak u člověka vedou pudy k vzájemné záhubě a sebezničení. Na úrovni přírody nelze tedy zlo najít – musíme je hledat v duchovně morální

sféře, v tom co v člověku vystupuje nad přírodu a čemu říkáme jeho Já. A místo s přírodní vědou musíme se poradit s vědou duchovní.

Dá se najít společný základní rys všeho zla? Rudolf Steiner spatřuje tento společný základní rys v egoismu, jenž pochází z ega, z Já.

Ve fyzickém světě se musíme učit překonávat egoismus, abychom dozrávali k nesobeckosti, k sociálnímu chování. Každá koncentrace, každá meditace vyžaduje rozvíjení Já, které se musí odtrhnout od uvěznění v tělesnosti, zato musí nasadit sílu vůle, která je mohutnější než vůle ve smyslovém světě. Úkol zvládnout zlo můžeme vyřešit pouze tehdy, když zároveň otevřeme brány k duchovému světu, kde má lidská bytost svůj původ. Popírání ducha je největším vítězstvím zla. Intelekt, jenž „usmrcuje“ tím, že duši odděluje od duchovosti, produkuje vakuum v četných, právě mladistvých duších, a do tohoto vakua se vlévají vášně, pudy, instinkty, které rozdmýchávají boj od člověka k člověku, boj všech proti všem.

Je-li duch popírán, musí téci krev, řekl Rudolf Steiner už v roce 1919 a poukázal na to, že toto popírání ducha trvá v podstatě už několik století, a proto – za současného zesílení osobnosti a rozvoje individuality – žijí sklony ke zlu v každém moderním člověku, rozumějme dobře – jako sklony, jako možnosti. Zda se projeví, závisí na zcela jiných faktorech.

Existuje i dějinné zlo, které se nějak vynoří a jednotlivce dostává do své moci. Čím to je? Kdo se dívá na dějiny lidstva, poznává, že zde můžeme shledat stejný jev bytostného přesunu jako u jednotlivého člověka, pouze přeložený do prostoru a času. Co může být v nějaké době, na nějakém místě naprosto správné, prospěšné a nutné, to může, dokonce musí, v jiné době na jiném místě přivodit zkázu. A to je snad nejdůležitější poznání dějin. Nic na světě není o sobě dobré nebo zlé, avšak dobro, které se nevyvíjí, stane se zlem.

Dědí se zákony a práva
tak jako věčná nemoc dál,
rod rodu odkazem ten neduh dává,
aby se všude rozlézal.
V tlach rozum, dobro v zlo se mění,
ó, běda ti, že vnukem jsi!
Práv, s nimiž na svět přišli my,
žel, těch tam vůbec dbáno není.

Těmito slovy Johann Wolfgang Goethe, právník, dal svému Mefistofelovi jednu říci pravdu. Dobro, které se zastaví, stane se zlem. Např. v předkřesťanské době byla krev ještě nositelkou božských, národy spojujících sil. Tak třeba pro národ Starého zákona bylo posvátné zachování její čistoty nejvyšší povinností. Manželství s příslušníky jiného kmene bylo zakázáno. Krev praotce Abrahama měla nezkaleně protékat izraelskými kmeny, neboť z ní jako květ vyvoleného národa měl vzejít očekávaný Mesiáš.

Jaké nepředstavitelné ničení vzniklo tím, že se tento impuls rasy a myšlenky krve chtěl v minulém století obnovit. Dnes je to zjevným tajemstvím, které můžeme vyčíst, díváme-li se na boje, které se odehrávají ve světě. Vzpomeňme na Balkán, Čečensko atd.

Když vznikají státy, které popírají svéprávnost jednotlivce prostřednictvím hierarchie úředníků, která se strnulými nařízeními prosazuje nad celým životem kultury jako pyramida, jejíž špička vrcholí ve vůdci nebo diktátorovi, potom je to něco, co se zastavilo, něco prastarého, co bylo ještě oprávněné ve starém Egyptě, ale tehdy ještě jako teokracie, kde každý prožíval svůj úřad ve službě božstvu – duchových mocností.

Budoucnost lidstva, jak nás učí Rudolf Steiner, se bude přeci utvářet tím, kolik lidí se vydá na cestu duchovního školení a proměňování své bytosti, aby tím poskytli sociálnímu životu ve všech oblastech nové, člověka důstojné poznatky a novou pomoc. Tuto cestu

můžeme však konat jen v naprosté svobodě. Je zřejmé, že to nejde tam, kde duchovní a kulturní život spravuje stát od mateřské školy až po univerzitu, od medicíny až po pedagogiku. Stát se přeci nemůže zabývat rozdílností jednotlivých nadání jak učitelů, tak žáků, nýbrž pouze rovností svých občanů před zákonem.

Že tři články našeho sociálního života – duchovní život, právní a hospodářský – vyvolávají chaos, když do sebe nesprávně zasahují, to je jeden z nejzákladnějších poznatků Rudolfa Steinera. Nechodme daleko a podívejme se na situaci u nás ve zdravotnictví, ve školství, v ekonomice. Zde se opět setkáváme s prvotním jevem zla: co v jedné sféře může být dobré a prospěšné, působí chaoticky a ničivě, když se to přemístí do sféry jiné. Pro naši budoucnost i budoucnost lidstva bude dobré, budou-li se tři články sociálního organismu samostatně spravovat (pokud možno bez partají), aby tím spolupůsobily plodněji a tvořivěji. Kdo je podrží pohromadě? Lidská individualita, která se teprve potom může skutečně rozvíjet, protože se neustále bude podílet na všech třech oblastech a bude se o ně zajímat.

K poznání zla musíme učinit ještě další krok. Mluvili jsme o problému zla v jednotlivém člověku, který svoji duchovní bytost může zneužívat k vystupňování svého egoismu, o kulturách dějin, v nichž opožděný další život a chaotické spolupůsobení kdysi dobrých sil musí způsobovat zkázu a zlo. Ještě se musíme zeptat: Jak je to s tím, čemu se ve starých kulturách a náboženstvích říkalo kosmická moc zla?

Jedním z největších duchovních činů Rudolfa Steinera je, že kosmickou podstatu zla, o které se ve starých mystériích vždy vědělo jako o spirituální skutečnosti, nově odhalil modernímu vědomí. A sice nejprve jako dvojitou mocnost, jako dvojnost. Používal pro tuto dvojitou mocnost označení, která zjednávají spojitost se starými mystérii, protože se v těchto jménech projevuje něco trvale bytostného. Ducha tíže a temnoty, který vládne ve hmotě, nazval „Ahrimanem“, navázal tak na starou Zarathustrovu kulturu, která proti tomuto duchu temnoty postavila slunečního ducha Ormuzda.

Ducha beztíže, lehkosti, nositele světla, předčasného nositele svobody nazval Rudolf Steiner jménem Lucifer. Tím moderní duchovní věda nově odhalila další zjevné tajemství, že zlo si nemáme představovat jako jednotnost, nýbrž jako dvojnost – kosmickou polaritu.

Rudolf Steiner ve svých mysterijních dramatech poprvé přivádí na jeviště obě mocnosti, Lucifera a Ahrimana. Vystupují všude tam, kde se lidé vydávají na cestu školení, která má duchovost v lidské bytosti vést k duchovosti v kosmu. Obě tyto mocnosti dokonce musí patřit k prvním zkušenostem na této cestě.

Od Ahrimana neustále vycházejí sugescie, že hmota je to jediné reálné a duch je pouze přeludem a že tato Země vznikla velkým třeskem a jednoho dne zase propadne smrti žářem. K čemu je potom všechno morální, duchovní a umělecké snažení, všechno náboženské úsilí člověka? Ahriman činí z člověka nihilistu, ateistu, kterému nezbyvá nic jiného, než silně se přimykát ke hmotě, k zemi a vykořisťovat ji. Chce se svými silami zatemnit vědomí lidstva a odcizit je božské duchovnosti.

Naproti tomu Lucifer, který vědomí lidstva předčasně napadl jako nositel svobody, jak to líčí rajský mýtus, neustále rozdmýchává boží jiskru v lidské duši na světlo a oheň, zapomíná na lásku k zemi a vděčnost k jejím tvorům. Z člověka se může stát fanatik a fantasta, to je luciferské nebezpečí. Lucifer se vyhýbá jasnému myšlení.

Rudolf Steiner nás opět učí to, že se nemáme těmito silám vyhýbat, nýbrž snažit se najít mezi nimi rovnováhu. Člověk ovšem potřebuje pomocníka v nouzi, kosmického léčitele. Je to reprezentant lidstva, ideál člověka, spasitel světa, Kristus, jenž řekl: „Já jsem s vámi po všechny dny až do konce světa.“

Když Rudolf Steiner založil první Goetheanum, postavil do jeho středu sousoší, jehož hlavní postava, reprezentant lidstva – Kristus - s gestem rovnováhy stojí právě mezi mocnostmi Lucifera a Ahrimana.

Abychom tento motiv naší epochy pochopili, popíšme krátce prvotní spirituální motivy minulých kultur. Pro egyptsko-chaldejsko-babylonskou epochu lidstva můžeme prvotní

spirituální motiv formulovat asi takto: „Všechno, co je nahoře, je také dole. Vše, co je dole, je také nahoře.“ Zrcadlení hvězdného světa ve všem pozemském, shoda hieroglyfů_v postavení hvězd jako písma bohů a mluvy bohů.

Naproti tomu v řecko-římské kultuře žila záhadná otázka: Odkud přichází člověk a kam jde? Jistota života duše před zrozením a po smrti v Kosmu se tehdy už ztratila. Odtud ta Řekova hrůza ze stínovitého bytí po smrti, odtud také jeho úžas nad postavou, jakou byl Sokrates, který klidně vypil kalich s jedem, když si uvědomil svoji bytost Já, křesťan před křesťanstvím. A křesťanství potom stupňovitě prožívalo záhadu zrození a smrti v objevení se Boha na zemi. Betlém a Golgota, jesle a kříž prostupují myšlenky a city, spisy a umělecká díla následujících století až po Rafaela a Michelangela.

Základním úkolem naší epochy je pochopit zlo. A jsme opět u motivu, který byl umělecky zpodoběn v sousoší „Reprezentanta lidstva.“ Že se Kristus vtělil do lidského těla, bylo po dva tisíce let stěžejní vírou jedné části lidstva, ač v naší technické civilizaci se toto přesvědčení stále více ztrácelo i teologům. Duchovní věda mluví o inkarnaci Lucifera, která se uskutečnila tři tisíce let před Kristem v Číně. Orientální kultury děkují této skutečnosti za skvělé vymoženosti. Působilo to až na druhou stranu do Řecka, ještě otec bohů Zeus zplodil s Persefonou Dionýsa, a tak luciferští bohové museli k lidem sestoupit, mělo-li dojít k duchovnímu pokroku.

A co Ahriman? A zde docházíme k odpovědi na naši první otázku: Jaká síla a kdo inspiruje náš veřejný život? Kdo se umí dobře dívat, může pozorovat jeho vržený stín, vše, co nyní kolem nás prožíváme jako jeho přípravu pro inkarnaci ve třetím tisíciletí. Chce zabránit, aby lidé chápali právě produševněnost a duchovnost těla, Kosmu a přírodních dějů. Astronomie a fyzika mají ukazovat vesmír jako velký stroj a stále více zdůvodňovat neomezenou moc hmoty. Tento začátek jeho přípravy otřesně vylíčil Rudolf Steiner při rozjímání nad dílem Fridricha Nietzscheho. „Jsou zde především dvě díla, Antikrist a Ecce Homo, která napsal Ahriman, nikoli Nietzsche, ahrimanský duch vtělený do Nietzscheho. Tehdy poprvé vystoupil Ahriman na zemi jako spisovatel. Bude v tom pokračovat. Na tom se Nietzsche roztříštil“, řekl Rudolf Steiner.

Pravda se ukazuje stále jasněji. Bez duchovní vědy se Kristus pro vědomí lidí ztratí. V roce 1996 vyšla v nakladatelství Urachhaus kniha pod názvem „Ahriman, profil světové moci“. Do této knihy přispělo mnoho anthroposofů a kněží z Obce křesťanů. Můžeme jen z nadpisů kapitol vytušit, že se zde jedná o vážné věci, na které je potřeba z úrovně duchovní vědy odpovědět. Tato témata jsou např. „Jak zlá je politika, Ahrimanův filmový rukopis, neúprosný tep strojů, Ahriman a moderní svět počítačové sítě, výzkum vědomí v říši techniky, architektura v tísní a volnosti, jaké schopnosti přinášejí děti, které dnes vyrůstají, genové inženýrství atd.“ Zkusme najít odpověď na jedno z těchto témat.

Před několika lety došlo k převratu v genetice. Neuškodí, když si některé zprávy připomeneme. Čtu z našich novin: ...genetičtí inženýři poprvé v historii vytvořili klonováním věrnou kopii dospělého savce a otevřeli tak dveře do vysněné, ale i obávané třinácté komnaty budoucnosti lidstva. Skupina britských vědců vedená Ianem Wilmutem, embryologem z Roslinova institutu v Edinburghu, o víkendu oznámila, že z DNA dospělé ovce bez biologického množení vytvořila nové jehně, které je ve všem zcela stejné jako jeho původní matka. Jedná se možná o jeden z nejpřevratnějších vědeckých pokusů v dějinách lidstva, který otevírá nejen možnost rozsáhlé genetické manipulace se zvířaty, ale vyvolává také řadu etických otázek v souvislosti s možným klonováním lidí. Může mít i závažné důsledky pro genetiku, stárnutí i lékařství, a dá se proto očekávat propuknutí dramatické vědecké i celospolečenské debaty. Jiná zpráva z novin říká: „Klonování člověka nyní v podstatě brání už jen etické principy,“ řekl v první reakci ředitel Ústavu živočišné fyziologie a genetiky v Liběchově Petr Ráb.

Patrick Dixon, autor známé knihy Genetická revoluce, to označil za historickou událost. „Pokus byl sice učiněn s ovci, avšak cokoli, co se podařilo na jiném savci, můžeme

jednou zkusit i na člověku. Domnívám se, že nám to brzy umožní vytvořit kopii jakéhokoliv živého člověka a také probudit k životu mrtvé tím, že použijeme zmrazený materiál. Ron James z biotechnologické společnosti PPL Therapeutics o tomto objevu řekl: „...našli způsob, jakým lze zastavit biologické hodiny a programovat geny tak, aby se vrátily zpět a začaly celý vývoj od začátku“... Objev neznamená jistotu, že by bylo možné vytvořit klonováním člověka, ale činí to pravděpodobným. Znamenalo by to, že by bylo možno uměle vytvořit armádu identických vojáků, fotbalový tým, nebo třeba desítky malých Hitlerů. Před démonizací genového inženýrství varoval komisař EU pro zemědělství Franz Fischler. Řekl, že tento postup se v příštích letech stane normální metodou chovu hospodářských zvířat. Nositel Nobelovy ceny Joseph Rotblat varoval před zneužitím vědy a vyzval k vytvoření mezinárodního etického výboru, který by vývoj kolem klonování přísně kontroloval. Britský fyzik, který proslul kampaní proti jaderným zbraním, se obává, že genetické inženýrství by se mohlo obrátit proti lidstvu.

Podle experta na genetické a fyziologické inženýrství Pavla Kyslíka se nabízí ohromná škála možného využití klonování v praxi. Teoreticky by bylo možné vypěstovat i klon, který by sloužil lékařům na náhradní díly. Tato varianta by ovšem vyžadovala smrt klonu, který by ale byl sám lidským jedincem. Teoreticky by bylo možné vypěstovat i klon, který by ale byl sám lidským jedincem. Nelze vyloučit rekonstrukci zemřelého jedince, pokud by byly uchovány jeho buňky např. zmrazením. Český expert nevyloučil ani možnost vyvíjet klon zcela mimo tělo matky. Myslím, že zde bychom si mohli od těch zpráv trochu odpočinout. Ale jenom na chvíli.

Rudolf Steiner skutečně zdůrazňoval, že je zdravé studovat všechny metody přírodní vědy (Filosofie svobody). Jak bychom poznali dobro, kdybychom neznali zlo? Řekněme si něco o genetice. Genetika se často označuje za „jádro“ současné biologie. Je to nauka o dědičnosti a proměnlivosti. Zakladatelem moderní vědy o dědičnosti je augustiánský mnich Gregor Mendel (1822-1884), narozený v Hynčicích u Nového Jičína. Pokřtěn byl jako Johann Mendel, avšak celý svět ho zná jako Gregora. Pod tímto jménem žil v brněnském augustiánském klášteře. Na náklady kláštera směl ve Vídni po tři roky studovat matematiku a přírodní vědu. Jako učitel se vrátil do Brna a ve svém volném čase se věnoval v klášterní zahradě pěstování rostlin. A tak zvláštním řízením osudu se stalo, že na začátku přírodovědného myšlení stál kardinál (Nicolas Cusanus), že moderní astronomii založil katolický kanovník Mikuláš Koperník a protestantský teolog Johannes Kepler a nakonec genetiku, tzn. vědu o zákonech rozplodování uvedl v život v celibátu žijící mnich.

Gregor (Řehoř) Mendel na základě mnohaletých pokusů s křížením hrachoru seznámil s výsledky své práce brněnské přírodovědce v roce 1865 (jeho přednáška vyšla tiskem v roce 1866). Všimněme si, že to bylo o pět let později, co pronesl Charles Darwin v Lineově společnosti onu pověstnou přednášku o vzniku živočišných druhů tzv. přirozeným výběrem, což se stalo základem pro materialistické chápání světa. Mnoho věcí přichází v jeden čas.

Ale vraťme se k Mendelovi. Mendel tedy zkřížil fialokvětou odrůdu hrachoru s odrůdou bělokvětou. Potomstvo mělo květy fialové. Samosprášením květů vzniklo potomstvo další generace, ve kterém bylo přibližně 75% rostlin s květy fialovými, přibližně 25% rostlin s květy bílými. Tento poměr lze vyjádřit jako 3:1. Tyto a další poznatky vedly Mendela ke konstatování, že barvu květů (a jiné znaky) hrachoru určují jakési „elementy“. Dnes víme, že to jsou geny, či přesněji jejich konkrétní formy, které se označují jako alely.

Určitý gen tedy řídí např. barvu květů. Jedna z jeho forem, tj. jeho jedna alela, podmiňuje fialové zbarvení, jiná alela podmiňuje bílé zbarvení květů. Jsou-li obě alely daného genu stejné, označujeme jejich sestavu jako homozygotní sestavu alel. Mohli bychom pokračovat dále, ale to by již nebyla Mendelova práce. K pokračování toho, jak se vyvíjela věda o dědičnosti se ještě vrátíme.

Zamysleme se trochu nad Mendelovým osudem. V roce 1868 byl zvolen prelátem svého kláštera – to bylo v době, kdy svobodomyšlná rakouská vláda zrušila klášterům

dosavadní osvobození od daní. Mendel patřil ke skupině konzervativních církevníků, kteří se vzpírali proti neoprávněnému zásahu státu do starých práv klášterů. Snažil se svůj klášter chránit i před tresty a exekucemi a nakonec v důsledku vyčerpávajícího boje onemocněl těžkou chorobou, která v roce 1884 skončila smrtí. On, průkopník moderně biologických idejí, padl jako přední bojovník katolického klerikalismu.

Teprve za 35 let byla Mendelova zapomenutá práce znovu objevena. V roce 1900 nezávisle na sobě přišli současně na Mendelovu stopu Holanďan de Vries, Rakušan Čermák a Němec Correns a potvrdili jeho nálezy. Teprve od tohoto okamžiku byla zde genetika jako věda. Jeho nástupcům se tedy podařilo tuto oblast pozvednout na racionální vědu. Hlavním oborem se stalo mikroskopické zkoumání buněk. Stále přesnějším pozorováním pomocí mikroskopu a později ultramikroskopu se pojmenovaly části buněčného jádra na chromozomy (barevná tělíska), které se při každém rostlinném nebo zvířecím druhu ukázaly jako číselné. Zde se začala matematika používat jako pomocná věda.

Byl-li u Mendela zpočátku objektem bádání hrachor, Němec Bauer pracoval převážně s hledíky, Švéd Ehle s pšenicí, přešla nyní podstatná iniciativa v rozvoji genetiky na Američana Thomase H. Morgana, jenž si jako zkušební objekt zvolil cizopasnou mouchu *Drosophila melanogaster* – černobřichou rosnatku. Tento hmyz se zdál být jako stvořený pro zkoumání dědičnosti. Morgan a jeho žáci prozkoumali milióny těchto much a snažili se u nich zjistit zákony dědičnosti, takže tato věda o mouchách patří od té doby k podstatné části moderní genetiky. Vyvinula se zde metoda a terminologie.

A zde, jak píše kněz Obce křesťanů Johannes Hemleben, který studoval přírodní vědy a promoval práci o genetice rostlin, ve své knize „Biologie a křesťanství“, současně s Morganovou školou narazila genetika na hranici, která se zpočátku jevila jako nepřekročitelná. Že chromozomy a geny jsou vlastními „nosiči dědičnosti“ platilo za prokázané. Badatelé se domnívali, že našli mechanismus, jímž se předávají vlohy vlastností od generace ke generaci. Jenomže nikdo neuměl zodpovědět otázku, co to je za sílu, která způsobuje, že se jedna organická forma v dědičné linii liší od jiné. Odpověď nemohla být nalezena dalším zostřením optických aparátů. Genetika uvízla ve slepé uličce. Pomoc přišla z chemie, která se neobvykle vyvinula. Spojením vznikla moderní biochemie.

Moderní biochemie očekává od nás víru, že všechno, co se děje řekněme během sedmnáctiletého lidského života, je následkem splynutí buněčných jader dvakrát čtyřiceti šesti chromozomů, mužského spermatu a ženské vaječné buňky, jejichž látková substance se skládá z nukleové kyseliny a proteinů a jejichž kvantum je nepředstavitelně a nezměřitelně nepatrné. Je tímto „zajištěným věděním“ pochod dědičnosti skutečně poznán?

Pro látkové základy pochodů dědičnosti se dnes s oblibou používá výrazu mechanismus dědičnosti. Tento výraz je převzat z oblasti strojů. Stroj je mechanismem, jenž nevznikl „sám od sebe“, nýbrž byl zkonstruován lidským intelektem z hmotných daností. Jeho řízení je vlastně intelekt investovaný člověkem do hmoty.

Nabízí se otázka: Kdo a co řídí životní pochody rostliny, zvířete a člověka? Věda šedesátých let došla k závěru, že všechny životní pochody veškerých organismů jsou řízeny hormony. Kdo nebo co řídí hormony? Tak bychom mohli klást otázky do nekonečna.

Všimněme si ještě jedné události a to symposia západních genetiků uspořádaného v 70. letech švýcarským chemickým koncernem CIBA. Byla to malá skupina 27 vědců, mezi nimi šest nositelů Nobelovy ceny. Svědčí o tom jména elity západních genetiků: sir Julian Huxley, Medawar, Crick, Ledebey, Pineus, Müller a další. Shromáždění zahájil Julian Huxley přednáškou „Budoucnost člověka – aspekty evoluce“. Huxleovy vývody se opírají o obecnou vývojovou nauku, jak byla formulována Darwinem, a od jeho doby. Celkový vývoj světa, země a člověka vidí rozdělený na tři hlavní úseky.

První je anorganický nebo kosmický, řízený fyzikálními nebo jednoduchými chemickými pochody a vytváří elementy, mlhoviny, hvězdy a planetární soustavy.

Druhý je organický, řízený přirozenou selekcí, který užívá fyzikálně chemických pochodů a vyvíjí rostliny a zvířecí organismy – od hub a květin až po medúzy a opice.

Třetí je lidský nebo psychosociální úsek, řízený vědomím prostoupeným psychosociálním tlakem, opírá se o přirozenou selekci a vytváří lidská společenství a jejich produkty: stroje, umělecká díla, vědu a náboženství.

Huxley se pak v dalším snažil diferencovat to, co všichni účastníci symposia znali. Mluvil o tom, že v evoluci byly dva kritické body. Prvního bodu se dosáhlo, když evolucí deoxyribonukleové kyseliny (DNA) a vlivem genů získaly organizace hmoty vlastnosti samozměny a samoprodukce a tím začala biologická fáze. Je to stará poučka, že z mrtvé hmoty, která byla na počátku vzniká život náhodným smísením, jež vede ke složitému slučování. Všechno ostatní je věcí obou „velikých konstruktérů“ – mutace a selekce, čili dědičně zachovávané změny a boje o život.

Druhého bodu se dosáhlo, když vznikem pojmového myšlení, symbolické řeči a hromaděním zkušeností tradičně myslící nebo duchovně řízené organizace nabyly vlastnosti samozměny a samoprodukce a tím začala fáze člověka.

Mysleme nyní přesně. Evoluce se jeví „duchovně řízenou“ teprve člověkem. Veškeré dřívější vznikání se podle Huxleyho událo bez ducha. Ve druhé fázi, kterou Huxley nazývá psychosociální, vznikla vedle biologických základů dědičnosti a variace, jež pocházejí z komplexu genů v chromozomech, kulturní základna ve formě komplexů idejí, přesvědčení a cílů a jejich přenosných výsledků, již se v souhrnu říká tradice. Tato fáze, jejíž konec nyní prožíváme, ústí podle Huxleyho „ve změti nevyřešených problémů a vzájemně se potírajících cílevědomostí“. Pomoc a rozřešení spatřuje v cílevědomých manipulacích s dědičnými silami, což umožňuje genetika. Kouzelným slovem, které rozhání mraky nad horizontem budoucnosti, je podle Juliana Huxleyho eugenika, což je vlastně nauka o dědičném zabezpečení a stupňování lidské zdatnosti. Chybí nám světová populační politika, říká Huxley. Naučili jsme se ovládat zevní síly živlů. Jestliže se nám nepodaří ovládnout mocnosti našeho vlastního rozmnožování, zanikne lidstvo v přívalu bojujících individuí. Můžeme mluvit o demonizaci genového inženýrství.

Tito lidé nemají žádnou stěžejní představu o tom, co to je osud, dědičnost a entelechie. Chybí jim jakýkoliv cit pro oblast, v níž jsou založeny osudy lidí a z níž jsou řízeni tak, že každé nesmrtelné individualitě je z dědičných proudů rodičů připojována jejich přiměřená tělesnost. Ale to již jsme jaksí na druhém břehu vědy, za kterou můžeme být vděční Rudolfu Steinerovi. Byl to on, který dědičnost, osud a entelechii vysvětlil jednoduše, umělecky a tvořivě. Stačí si prostudovat dvě základní knihy anthroposofie, Tajnou vědu a Theosofii.

V úvodu mysterijního dramatu „Brána zasvěcení“ se setkáváme s dvěma postavami, se Sophií a Estelou. Přestože jejich světové názory jsou velmi rozdílné, přeci jenom obě vědí a cítí, že jsou karmicky spojené, zvláště při loučení v mezihře Steiner zdůraznil slovně jejich vztah: Na shledanou milá Sophie, na shledanou milá Estelo.

Tak je to i s dnešním tématem. Je veliká propast mezi nositelem Nobelovy ceny za výzkum v oboru dědičnosti a jakýmkoli anthroposofem, který bytostně prožívá člověka v jeho třech světech, tělesném, duševním a duchovním.

Nikdo nemůže druhého člověka podceňovat. Steiner sám si vážil Darwina a vůbec všech dosažených výsledků přírodní vědy v oboru srovnávací anatomie, embryologie atd. Kdo četl či studoval knihu Hermanna Popelbauma, který byl žákem Rudolfa Steinera, „Člověk a zvíře“, jistě mi dá za pravdu. Anthroposof může výsledky přírodní vědy zpracovat. Vidíme, že dědičnost je oprávněná. Je potřeba jen si říci do jaké míry.

Zopakujme si, že fyzické, éterné a duševní tělo tvoří celek. I duševní tělo je zapojeno do zákonů fyzické dědičnosti, přestože je nejpohyblivější ba nejprchavější formou tělesnosti. Duše jako taková sice vede svůj vlastní život, působí ale také jako celek a tento celek se projevuje i v duši pocitové. A protože duše pocitová proniká, ba vyplňuje duševní tělo,

formuje se toto tělo podle povahy duše a může pak jako nositel dědičnosti přenášet sklony a vášně z předků na potomky.

Až sem se dostala vnější věda také a sugestivně nám vnucuje svoje závěry. Není nic horšího než ukončený světový názor. Vnucuje nám ho genetika, kterou chápu jako matematický systém, něco jako LEGO. Je to zneužití Kristovy síly bez Krista. Vnější materialistická věda tvrdí, že v genetice můžeme spatřit osud. To není pravda. Osud není v žádném případě přizpůsobení se prostředí, výchově, náhodě a příležitostem.

Dnešní člověk má jen nedostatečný pojem o osudu. Pomýšlí na skryté zákony za událostmi, které postihují národ nebo jednotlivce a představuje si tyto zákony zcela jako zákony přírodní. Pozorování osudu je velmi jemná aktivita. Jedná se o těsný vztah mezi zážitkem a tím, kdo ho prožívá. Tak těsný, že ho nelze vysvětlit přírodními zákony. Na jednom člověku vidíme, že má „šťastnou ruku“ při všem, co počíná. Jiný je zase vyslovený smolař. Lidé říkají: To se mohlo stát jenom jemu. Lidé totiž cítí souvislost mezi jeho vnitřní bytostí a mezi tím, co ho potkalo. Nitro souvisí se zevnějškem. Tato souvislost je, pravda, tajemná, ale přesvědčivě zřetelná. Co cítíme v souvislosti se smolařem, to platí – čím pečlivěji pozorujeme – i o onom člověku se šťastnou rukou. Ba dokonce o každém člověku vůbec. Stále znovu se potvrzuje, že v životě každého člověka jsou události, které jsou pro něj tak charakteristické, jako kdyby z nich vyhlížela jeho vlastní tvář.

Je veliký rozdíl mezi zvířetem a člověkem. U zvířete znamená pohlavní zralost ukončení tělesného a duševního vývoje. U člověka v této době teprve začínají podstatné kroky k lidství. Zvíře je v době pohlavní zralosti již „staré“, člověk je udržován mladým i tehdy, když je tělesně schopno rozmnožovat svůj druh. Celá zemská bytost zůstává tvárlivá, tělo je i zevně dětské až do konce druhého desetiletí života. A postupně přechází tato plastičnost do sféry duševně duchovní.

Díky Rudolfu Steinerovi také víme, komu slouží tato přetrvávající tvárlivost a kdo se má vpracovat do této plastické duševně tělesné organizace. Je to lidská entelechie sama (entelechie – dosažení cíle, dokonalost), která pracuje na svých schránkách. Vtělující se já potřebuje ono zabrzdění vývoje v době embryonální i v době mládí, protože jinak by vedlo k zezvířečnění. Předtím sloužilo já schránkám a řídilo jejich rozvoj, nyní musí schránky samy sloužit Já jako zprostředkovatelé světa. Vše, co má význam v lidském vývoji, lze sledovat v souvislosti s Já.

Zde vidíme, že naše Já je s osudem úzce spojeno a není dědičné. Každý člověk je se svým osudem originál. Tvoříme kříž života – horizontála je dědičný proud a vertikála je náš vlastní duchovní vývoj. Jedna z Aristotelových myšlenek zní: „Neboť co je poslední, to bylo první.“ Zní to paradoxně, přece ale každá rostlina dokazuje její pravdu. Jako poslední je květ, jenž se stane plodem a v něm jako poslední semeno, které bylo nejprve, na začátku vývoje. Každá vyšší rostlina jde touto cestou uskutečňování od semene přes kořen a list, květ a plod zpět k semenu. Rostlina „cílí“ ke květu. V časovém postupu zjevuje se nejprve to „nižší“, děložní lístky, listy. Potom následuje vytváření květu, kalichu s prašníky a pestíky, jako koruna, jako vrchol celého vývoje, jako to „nejvyšší“, a nakonec vrací se rostlina ke svému východisku v semenu.

V květu se zjevuje, co bylo zprvu nezjevené, avšak co působilo jako síla. Podstatou všeho živého je, že střídavě vstupuje z nezjeveného do zjeveného a pak se zase stahuje zpět do nezjeveného. Také zvíře podléhá tomuto základnímu zákonu. Když sledujeme vývoj zvířete od otcovským spermatem oplodněné vaječné buňky přes embryonální dobu a všechny stavy mládí až ke zcela vyvinutému, pohlavně zralému zvířeti, zjistíme, že i zde probíhá cesta od jednoduchého k diferencovanému, od „nízkého“ k „vyššímu“.

Stejným způsobem podléhá tomuto vývojovému zákonu člověk. Lidské embryo potřebuje k uzrání 40 týdnů. V této době proběhne všemi vývojovými stupni od jednobuněčného živočicha až k člověku. Jak tato fakta vysvětlit? Časově je zde nejprve to nižší, to vyšší, zcela vyvinuté nakonec. Což můžeme tvrdit, že embryo se „náhodně“ ubírá od

oplozené vaječné buňky k vyvinutému novorozenci a v boji o život se „náhodně“ dovršuje až v dospělého 21letého člověka. Což není tento vývoj cílevědomý? Jedná se o proces „sebezpodobování“. Fyzická substance přenášená z otce na dítě spočívá pod přirozenou hranicí viditelnosti. „Co je poslední, to bylo první.“ Ve skutečnosti je to neviditelný člověk, jenž viditelného jako by žene před sebou a vede vývoj od stupně ke stupni.

Tím je dán úkol pochopit a promyslet pojem „preexistence“, tzn. duchovní jsočnost před tělesným vznikem podoby. Výstižným pojmem je vtělení – inkarnace. Jeho obsahem je, že preexistující individualita používá podle zákonů dědičnosti probíhajících přírodních tvořivých sil, otcovského a mateřského organismu, aby takto přitažlivostí a odpudivostí dosáhla přiměřené individuální tělesné schránky. Když jsme jednou tuto skutečnost prohlédli, potom není obtížné použít tohoto pohledu na evoluci celého lidského rodu. Když v jednotlivosti platí, že vývoj cílí ke vtělení člověka, jenž teprve po vybudování těla na zemi si uvědomuje sama sebe, platí to obecně i pro evoluci vzniku člověka. K tomu říká Rudolf Steiner ve stejné souvislosti: „...když to pochopíme – vtělení individuality v jejím fundamentálním významu, potom jsme také pochopili, jak duch po milióny a milióny let pracoval, aby nejprve vytvořil celou řadu živočichů v jejich vzestupných formách, aby později na jejich základě vytvořil to, čím je člověk ve své přítomné kultuře. Jako to, čím jsme jakožto třicetiletí, musí ve své vnitřní duchovnosti vyplynout tím, že nejprve pracujeme na svém nedokonalém dětském organismu – tomtéž, čím jsme později duchovně...“

Tak mohl lidský historický život, kulturní život, jak jej přehlízíme, vyplynout tím, že nejprve pomalu a pozvolna připravoval v celé řadě organismů vlastní lidský organismus, tak jako jednotlivý člověk připravuje v dětském věku svůj vlastní organismus, jenž má být později nástrojem vyvinutého ducha. Člověk musel sám s celým svým duchovním životem předem vytvořit a překonat, co nyní stojí před námi vytvořené ve světě zvířat.

Ve fyzické skutečnosti objevilo se zvíře před člověkem, člověk se stal tělesně možným jako poslední článek. Avšak ve stejném smyslu, v němž každá jednotlivá individualita duchovně duševně „preexistuje“ před početím a zrozením, existovalo lidstvo před svým ztělesněním. Sunulo před sebou přírodní říše asi tak, jako jednotlivý, o vtělení usilující člověk žene před sebou embryo, dítě, mladistvého, až nakonec vědom si sebe sama je vtělen v dospělém těle. V tomto smyslu je člověk „prvorozencem stvoření“. Přírodní říše jsou „odpadkovými produkty“ této cesty člověka k sobě samému. „Trend“ je cílený. Cílem je člověk.

Na otázku, proč člověk nic neví o svém bytí před zrozením, odpověděl Platón: ... protože před jeho sestupem na zem podali mu bohové nápoj Léthé, nápoj zapomnění... Tak jako člověk každou noc ztrácí v hlubokém spánku své bdělé vědomí, aby je příští ráno při probuzení znovu našel, ztrácí lidská duše podle Platóna vědomí sebe samé po dobu sestupu na zem, až je postupně ve vtělení najde. Pro Řeky jako byl Platón, bylo více než hrou slov, když svou řečí byli odkazováni na to, že Létheia (Léthé) znamená zapomnění a Alétheia značí pravdu. Na cestě ke zrození zapomíná člověk pravdu svého bytí, na cestě od zrození až ke smrti je jeho úkolem ztracenou pravdu opět najít. Proto je pro Platóna také veškeré poznání opětným vzpomínáním. Člověka není možné vyklonovat. Zvířata a rostliny nemají osud. Ahriman, který ovlivňuje jakýkoliv vědecký vývoj, chce touto bravurní a abstraktní sugescí, jak se nazývá např. vědecký obor genetika, zatemnit pohled na člověka.

Studuje-li posluchač lékařství, jak říká dr. Zoubek, své četné a objemné učebnice, zaměstnává ze všech schopností a talentů své bytosti téměř jedinou – paměť. Všechny ostatní schopnosti zakrňují. Z nepřehledných množství faktů uvedených v učebnicích nevyplývá žádný podnět pro uměleckou fantazii, pro mravní život, pro jeho vůli. Dnešní student se pohybuje mezi dvěma pocity, mezi nudou z učebnic a strachem ze zkoušky. Jakmile obstojí u zkoušky, zapomene s radostnou úlevou téměř vše, čemu se s odporem naučil. A není divu. Materiální vědě chybí organická souvislost a životní míza. Vše se klasifikuje a rozděluje, každý vědní obor se obklopuje hradbou a uvnitř ještě vytváří co nejvíce příhrádek, takže platí

stále více Goethova slova: „...a kdybys všechny díly měl, chybí ti, bohužel, duchovní tmel...“ Tento suchopár mrtvého vědění má také svou pozitivní úlohu v kulturním vývoji. Dává nám svobodu. Nevyplývají-li pro nás z vědy žádné podněty, musíme je hledat v sobě.

A tak mi promiňte, že jsem se pustil do tohoto tématu, který přináleží spíše přírodovědcům. Chtěl jsem najít v tom, co se děje kolem nás, nějakou logiku. Našel jsem ji v paralele s tím, že již jednou v dějinách se LOGOS umrtvil do abecedy. To bylo u Féniciánů. Pomocí abecedy jsou napsány všechny knihy, včetně bible a přesto se jedná jenom o Kristovu sílu, kterou se snažíme v liteře umrtvovat. Po Golgotě máme všichni schopnost vše abstrahující a umrtvující oživit a vzkřísit, přestože jsou kolem nás mauzolea knih. Proč bych se měl dívat na systém genetického kódu s despektem, když vím, že je to zase jenom abstraktní písmo LOGA. Lidstvo má potřebu v období duše vědomé učit se abecedě božské mluvy. Předvádí se nám tu horizontální abeceda stvoření s tím rozdílem, že ti, co o ní mluví, neví, že se jedná o Kristovu sílu. To je Ahrimanův záměr. A tak bychom mohli každé téma vnější vědy spiritualizovat.

Žijeme v Michaelském období, které začalo v roce 1879 a bude trvat asi 350 let. Vždy na rozhraní tisíciletí Ahriman a Lucifer zdvojnásobují své úsilí a společně působí. V mysterijních hrách Rudolfa Steinera se z konkrétních osudů dovídáme nejen o tom, jak např. do nich zasahuje Ahriman, nýbrž také jaký má pozitivní význam pro lidstvo. V 11. obraze dramatu „Zkouška duše“, kde Maria, která stojí na vysokém duchovním stupni, apokalypticky za meditativně reálného zření vstupuje před odpůrce a odmítá jeho svádění:

Spatřuji sice v tobě otce všeho šálení,
ale také vím, že často mluvíš pravdu.
A kdo by chtěl každou radu zavrhnout,
jíž se mu může dostat tvými slovy,
musel by se stát obětí těžkého omylu.
Jako si blud slouží maskou pravdy,
aby bezpečně nachytl duše lidí,
tak se může člověk snadno klamat,
kdyby chtěl u každého zdroje omylu
vždy jen ve zbabělém strachu proklouznout.
Ne pouze za ten blud ti duše děkuje:
také ona moc pochází z ducha klamu,
jež propůjčuje lidem pevnou sílu úsudku.
Proto se ti chce postavit bez zábran.
Moudře si vznešené moci osudu
obstaraly v tobě protivníka,
napomáháš všemu, čemu chceš překážet.
Přinášíš lidským duším sílu volnosti,
když vnikáš v jejich duševní základy.
Z tebe pramení myšlenkové síly,
jež jsou sice původem klamných výtvorů vědy,
ale jsou také původcem smyslu pro pravdu.
Je pouze jedna oblast v duchové říši,
v níž může být ukován meč,
při jehož shlédnutí se musíš vytrátit.
Je to ta říše, v níž lidská duše
z rozumových sil tvoří vědění,
a to pak přetvářejí v duchovní moudrost.
A umím-li si správně v této chvíli
jako meč ukovat slovo pravdy,

tak budeš muset toto místo opustit...

V tom tedy záleží ukování Michaelova meče, který může přemoci „draka“, jenž vystupuje z hlubin. Z rozumových sil vytvořit vědění a to potom přetvářet v duchovní moudrost. Veškerý pouze intelektuální duchovní život bez lidské účasti a bez nadšení podporuje inkarnaci Ahrimana v jeho smyslu, protože tím je lidstvo v každém případě uspáváno, avšak skrze něj je lidstvo raženo ve svých spících základech vůle.

Inkarnace Lucifera se uskutečnila pro lidstvo nevědomě, na dalším východě, na začátku 3. tisíciletí před Kristem v kulturní době duše pociťující, poznaná pouze několika zasvěcenci čínských mystérií. Ostatní lidstvo ji zaspalo. Inkarnace Krista se uskutečnila ve čtvrtém kulturním období duše rozumové. Jen malý hlouček lidí zprvu tušil, co se zde stalo. Touto událostí prošlo lidstvo jako by ve snu. Avšak inkarnace Ahrimana na západě v pátém kulturním období, v době duše vědomé má možná velký počet lidí prožít vědomě a bděle. Mají rozžehnout světlo, které osvětluje tohoto ducha temnoty a činí ho viditelným, a které dokonce může být začátkem jeho budoucího vykoupení.

Individualizace anthroposofie a zážitek prahu.

Referát o C. Gleide: Individualisierung der Anthroposophie und Schwellenerfahrung.
(Individualizace anthroposofie a zážitek prahu, L1).

Referuje *Stanislav Kubát*

Co je to individualizování?

Dnes je sklon zdůrazňovat, že žijeme v době individualizace. Individualizace ovlivňuje četné procesy v současnosti: společenské, rodinné, biografické, zasahuje do povolání i do vzdělání.

Za příznaky soudobé individualizace by se daly považovat následující jevy. Člověk přejímá stále větší zodpovědnost za své jednání, určuje si sám zaměření svého jednání. Odmítá vzory, platná pravidla, dobré rady, odmítá autoritativní osobnosti.

Je samozřejmé, že se individualizace nemohla vyhnout ani poměru lidí k anthroposofii a k Rudolfu Steinerovi. Zde je výklad zastánců takových názorů následující. Neměli bychom se odvolávat na R. Steinera, měli bychom se snažit být sami sebou. Musíme mít odlišné mínění i vůči R. Steinerovi. Musíme se umět ohraničit proti jeho vlivu.

Vznik odlišných úsudků vůči anthroposofii se dá pozorovat na třech dále uvedených procesech.

První může začít tím, že se chceme vědecky zabývat anthroposofií. Snažíme se její témata myšlenkově zpracovat a proniknout k jejich obsahu. Narazíme na výsledky a pojetí, které se odchyľují od výsledků a názorů soudobé přírodovědy a potom zamítáme výsledky z anthroposofie. Nejsme schopni důvěřovat anthroposofii, protože její výsledky plynou z nadmyslové metodiky bádání. Ale právě taková důvěra je potřebná k tomu, abychom se dostali s myšlenkovým porozuměním přes určité hranice. Řečeno ještě jasněji: „Snaha o individualizaci tu dospívá pro mě na hranici, poněvadž moje důvěra v myšlení nestačí tomu, abych bral vážně duchovní bádání.“ (L1)

Druhý proces vzniku odlišných úsudků se váže na chápání vlastní situace v tom smyslu, že „pouhé vědění“ z anthroposofie a vlastní zážitek jsou v protikladu. V situaci neslučitelnosti těchto dvou procesů v mé duši se odkláním od zpracování anthroposofie na

základě textů a přikláním se k vlastní zkušenosti. Zde staví hranice vzhledem k individualizování moje citění a prožívání, které se uzavírají do sebe namísto toho, aby se vyvíjely na základě líčení duchovního badatele.

Třetí typ procesů v duši, vznikajících na základě individualizace, si všímá aktuálnosti díla R. Steinera. Člověk se na něj nemůže bez dalšího (vysvětlování, úprav) odkazovat. Mnohé by se muselo podle současné situace znova promyslet, korigovat. A tak mohu stavět jen na sobě. Zde je hranice individualizace v oblasti vůle. Chybí ochota věcně rozlišovat trvalé od pomíjivého.

Uvedené tři oblasti nevyčerpávají hranice procesu individualizace, ale mají společný odpor ke studiu textů anthroposofie. Je otázkou, zda v budoucnu dojde k obnově zájmu o dílo R. Steinera na základě nových pohledů na věc. Ve snaze zabývat se otázkou studia anthroposofie může dojít k přehlédnutí možnosti vzniku dalekosáhlé syntézy. Ta by mohla spočívat v gestu spojení myšlenkového chápání anthroposofie s vlastní zkušeností a s individualizací anthroposofie v myšlení, citění a chtění, které s tím souvisí. Další část článku je věnována zkoumání toho, jak by se mohla tato syntéza podařit.

Polknout knihu.

V Apokalypse předává anděl Janovi knihu a říká: „Vezmi ji a polkni! V břiše ti bude sice hořko, ale v ústech ti bude sladko jako po medu.“ (Zjev 10,9) Věta se dá vykládat jako obraz naší právě začínající současnosti. Duchovní zjevení musí jednotliví lidé „jíst, polknout“, tj. musí se jimi zcela proniknout, zabývat se jimi. „Potom je třeba hledat odpověď“ na dvě otázky. Co znamenají slova „jíst, polknout“ vzhledem k anthroposofii, o níž mluví knihy a přednášky R. Steinera, a jaké jsou předpoklady pro takové prohloubení, které je v Apokalypse popsáno obrazem polknutí knihy? Proč má být kniha v ústech sladká ale v nitru hořká?“ (L1)

Individualizace myšlení.

(Poněkud jiné hledisko k tomuto tématu je vyloženo v (L2)).

„Cílem studia anthroposofie je vyškolit a posílit myšlení prostřednictvím zabývání se nadmyslovými skutečnostmi, popsanými R. Steinerem tak, aby bylo myšlení schopno tyto obsahy samostatně promýšlet.“ (L1) To je pro mnohé lidi dnes obtížné, jsou zvyklí zabývat se v myšlení věcmi ze smyslově vnímatelné skutečnosti. Čeho se má myšlení držet, když má promýšlet nadmyslové skutečnosti?

Právě k tomu ale směřuje studium anthroposofie. Myšlení se má naučit opírat se samo o sebe. Jsou také lidé, kteří mají přirozený sklon ke spirituálnímu chápání světa, ale pro ně žije duchovní působení v citu. Ústřední postavení, které dává R. Steiner čistému myšlení, je jim cizí. Pojmy prožívají jako něco mrtvého a proto je odmítají jako prostředek duchovního školení myšlení. „Smysl myšlenkového pochopení duchovního světa je právě v tom, že člověk může být v čistém myšlení (V2) zcela autonomní (V3) bytostí. Individualizace nastává pak v té míře, v jaké jsou pojmy úplně zpracovány a prohlédnuty. Po dokončení tohoto vlastního výkonu, můžeme zažít, že se ideje nesou samy a tímto způsobem jim patří vlastní realita.“ (L1) Schopnost čistého myšlení je podstatným předpokladem pro kroky individualizace líčené v dalším textu.

Cvičíme – li se v přesném myšlenkovém pronikání nadmyslových obsahů anthroposofie, stupňuje se síla myšlení. Tím může růst důvěra v myšlení. Zabýváme se teď v myšlení souvislostmi, které patří na jinou rovinu skutečnosti, než jaká je rovina smyslově vnímatelného. Naše myšlení proniká do oblasti pro nás dosud neznámé prostřednictvím porozumění anthroposofii.

Má – li někdo duchovní zážitky, je pro něj těžké dát jim správnou formu a správně je chápat. Jinak řečeno, takový člověk musí řešit otázku, v jakém poměru jsou prožité nadmyslové zážitky k vlastní smyslové skutečnosti. „To je otázka týkající se prahu, kterou musíme mít na paměti u každého duchovního zážitku. R. Steiner bral v úvahu tajemství prahu

ve všech svých líčeních a vytvořil na základě toho takové pojmové formy, které se dají získat jen ve smyslovém světě a zároveň obsahují imaginace, inspirace a intuice. Tím vzniklo pro studium anthroposofie v oblasti prahu široké pole učení a cvičení, při němž se vychází z čistého pojmového myšlení. Toto pole učení a cvičení - práh - je zcela ojedinělé i ve srovnání s dnešní esoterickou literaturou. Zážitky, které lze tímto způsobem získat v oblasti prahu, jsou hlavním důvodem, proč vlastní zážitky nemohou nahradit studium anthroposofie. Cesta, popsaná dále v textu, ukazuje také dále sahající kroky a elementy sebeopozorování, které lze použít na prahu, takže pokrok v tomto směru může stát na bezpečné půdě.“ (L1)

Samo čisté myšlení, které prošlo procesem individualizace, naráží na určité hranice. To je důležitý poznatek na cestě ke spiritualizaci myšlení. Hranice jsou vystavěny z otázek následujícího druhu. Jsem schopen na základě čistého myšlení vybudovat reálný poměr k duchovním bytostem? Je vůbec možný přístup k bytostnému jádru druhých lidí nebo přírodních říší? Zažil jsem už, že myšlení není jen myšlení v mé hlavě, ale že substancí duchovního světa jsou světové myšlenky a v nich se projevující duchovní bytosti?

Po zvážení uvedené sady otázek vidíme, že čisté myšlení ještě není schopno prorazit popsané hranice. Také se dá vyjádřit tento poznatek tak, že „čisté myšlení nám zjednává šíři, průhlednost a jasnost, ale zůstáváme stále u sebe v tom smyslu, že nepronikáme skutečně k nitru druhých bytostí smyslového a nadsmyslového světa.“ (L1)

V úsilí o čisté myšlení školíme sílu a jasnost myšlení. Z hlediska „myšlenek člověka“ jde o vrchol a mistrovství v myšlení. Člověk teď zakouší, že ve svém myšlení a v Já, přítomném v myšlení, má skutečnosti, které sám tvoří. V této chvíli ještě stále nic neví o bytí světa, které R. Steiner nazval „proud světového dění“ (L3). Proto mu vznikají otázky následujícího charakteru: „Jak bych se mohl přiblížit k proudu světového dění?“ (L1) (Je to totéž, jako přiblížit se ke světovým myšlenkám, žijícím a tvořícím jak ve smyslově vnímatelném, tak v nadsmyslovém světě.) „Jak najít cestu, na níž se začínají spojovat lidské a světové myšlenky?“ (L1) To by mohlo znamenat, že je možné individuálně prožít „myšlenky člověka, které jsou zároveň myšlenkami světů“ (Menschen – Welten – Gedanken) (L4).

Příklad – individualizace citění a zážitek prahu u Goetha.

Zadržení a utlumení doposud získaných vlastních pojmů a představ, tj. zřikání se sebe, je prvním krokem na cestě ke spojování lidské a světové myšlenky. Teprve po tomto kroku oddanosti mohou možná naslouchat, co říká vnímaná skutečnost. Goethe takový postup uplatnil při tvorbě útvaru prvotní rostliny (Urpflanze). Je to útvar vyššího druhu, získaný z pozorování rostlin. Jestli může člověk naslouchat řeči vnímané souvislosti, vede ho to ještě blíž k prahu duchovního světa. Potom je ovšem zajímavé zjistit, jak je to s prahem u Goetha.

Goethe popisuje v (L5) situaci mezi pozorovatelem a pozorovaným dějem v pokusu. Požaduje, aby badatel nevnášel nic ze svého nitra do pokusu. Neměl by sledovat dosažení žádných účelů (snad jiných než účel pokusu?) a předností. A ještě jsou další nebezpečí zanášení subjektivních vlivů (V4) do pozorování, které by si měl subjekt (pozorovatel, experimentátor) uvědomovat. Jinak se pokus nestane prostředníkem na cestě, na níž se chceme dostat k objektu. Objekt k nám potom nepromluví. Pozorovatel by neměl nic uspěchat, měl by mít stále na zřeteli účel pokusu, všimnout si na cestě užitečných i škodlivých okolností. Měl by být nejpřísnějším pozorovatelem sebe sama, horlivě se snažit v pozorování a přitom být vůči sobě nedůvěřivý. Goethe rozlišoval v bádání zážitky (zkušenosti), které proděláme ve vnějším světě, na objektu pozorování a duševní síly, které s touto zkušeností zachází. Duševní síly musí být vyškoleny tak, aby zkušenosti zachytily a uspořádaly dohromady. To se všeobecně uznává, ale méně se uznává a poznává, že je třeba znát, jak se dělají tyto zkušenosti, jak se mají použít, jak naše duševní síly vyškolit a použít. (L6)

„Já badatele by nemělo pozorovat, zkoušet a korigovat jen myšlenkové postupy. Také „duševní síly“ vcelku, tj. také síly citění a chtění musí být nejprve přiměřeným způsobem

vyškoleny a potom během bádání přesně pozorovány a stále znovu zkoušeny. Přitom tu jde na jedné straně o zřikání se vlastností pocházejících pouze od subjektu (pozorovatele, experimentátora). Jejich ukázkou je sklon k tvoření teorií, který Goethe odmítá z toho důvodu, že teorie spíše vypovídají o subjektu než o předmětu bádání. Na druhé straně jde o to, aby duševní síly působily s plnou silou ve své vyškolené a očištěné formě.“ (L1)

Goethe ví, že na badatele číhají velcí nepřátelé v soutěsece při přechodu od zážitku k úsudku, od poznání k použití. Nepozorovaně se zmocní jeho duševního života. Vyjmenovává i nepřátelské duševní síly v nás: netrpělivost, uspěchanost, sebeuspokojení, ztuhlost myšlenkových forem, předpojatost, pohodlnost, lehkomyšlnost, těkavost atd. (L7)

Nyní můžeme zjistit, jaký význam má pozorování a zpracování duševních sil pro téma prahu a individualizace. V počáteční fázi poznání, které usiluje o zážitek světa, používá Goethe sílu myšlení a očištěné duševní síly citění a chtění. Takové vtažení celého člověka do poznání přemáhá hranice myšlení (i čistého myšlení) vůči věcem a bytostem smyslového a nadmyslového světa. Držet zpátky myšlenky a hotové teorie, oddaný zájem, to vše pomáhá Goethemu zažít ideu, podstatu, bytost věci. Individualizace by tu znamenala: „Já pozoruje a zpracovává duševní síly citění a chtění, aby se z nich mohly stát orgány nebo nástroje pro prohloubené poznání. Poznávající člověk proniká za svou dosavadní omezenost když jde po cestách citění a chtění, které jsou vedeny poznáním a jsou individualizované, a dospívá do oblasti proudu světového dění v němž se člověku stávají skutečností světové myšlenky a duchovní bytosti.“ (L1)

Anthroposofie a individualizace citění.

Na prvním stupni je tedy třeba anthroposofii samostatně promýšlet. Na dalším stupni máme anthroposofii prožívat. Mohou se dostavit zážitky, že v myšlenkách je něco bytostného. Chce to vstoupit do hlubšího spojení s anthroposofií. A toho dosáhneme, když si začneme všimát a uvědomovat sympatie a antipatie vůči jistým obsahům v duchovní vědě. Můžeme se učit stále více vnímat dvojníka. Ohlašuje se podněty z volní a citové oblasti, které nabádají k odmítání anthroposofie. Jde mu o to, aby se sám udržel a proto nechce, abychom se zabývali anthroposofií. „Podněty k odmítání anthroposofie se probudí nejpozději ve chvíli, kdy se dostane do středu našeho duševního života skutečnost existence duchovních sil, bytostí, a my se musíme rozhodnout, jak se k tomu postavíme. Každý člověk, který si chce vytvořit autentický (V1) a individuální poměr k duchu, se musí dnes zabývat podněty k odmítání ducha ve svém nitru.“ (L1)

Náklonnosti a odpor se mohou dostat až do myšlenkové formy zabývání se anthroposofií a tak jsou předávány dále v zamaskované podobě jako věcné argumenty. Většinou pak vypovídají více o člověku, který je šíří, než o anthroposofií.

Začátek individualizace na stupni citění znamená podívat se důkladně na vlastní temperament a jeho projevy, na to, co nám dala (a vzala) výchova a okolí a v čem jsme neschopní. Nemáme vnímat jen ušlechtilé podněty v duši, ale i nízké stránky vlastní povahy. Musíme vydržet tento pohled a pokusit se vadné stránky zvládat nebo měnit. Nechceme – li se zabývat duchovní stránkou světa jen povrchně, chceme – li se s ní vnitřně spojit, chceme – li duchovno v sobě individualizovat, musíme především měnit sebe. A tady začíná ten hořký pocit v nitru při „polknutí knihy“.

Snažíme – li se zintenzivnit vztah k anthroposofií touto cestou, dostáváme se blíže k prahu duchovního světa a to ve dvou směrech. Navenek je to k prahu do vnějšího duchovního světa, směrem do našeho nitra je příznakem této situace, že stále zřetelněji vystupuje dvojník. Teď je třeba oživit a prohloubit myšlenky o duchovních bytostech a světech. Děje se to spojením takových myšlenek se srdcem. Výsledkem může být zprůhlednění hranice vůči smyslovému světu a vůči duchovnímu světu. Zprůhlednění hranice jde vyjádřit následovně. K myšlenkám se pojí obrazné elementy a myšlení je přijímá, je

orgánem pro jejich zachycení. Objasňuje se nám, že myšlení a pojmy jsou vnější formou pro imaginace, které jsou za myšlením a pojmy. Jestli jsme si dříve vytvořili protiklad mezi myšlením a duchovním zážitkem, nyní tento protiklad mizí. Cítící poznání nám zprostředkuje přímé vnitřní spojení k imaginacím, objevujícím se za myšlenkami.

„Prostřednictvím tohoto zážitku může být zřejmé, že most, který vystavěl R. Steiner na Vánočním sjezdu a při položení základního kamene, který měl spojit smyslovou a nadmyslovou skutečnost, je cestou, která je k dispozici všem lidem, kteří po ní chtějí jít.“ (L1)

Spojíme – li myšlenky duchovní vědy se silami srdce, vzniká individuální vztah k duchovním bytostem, které se projevují v imaginacích. Můžeme zažít okruh působení vlastního Já, jak ve smyslovém světě, tak v myšlenkově - imaginativním prožívání duchovních bytostí a duchovního kosmu. Všimneme si, jak naše vyšší Já žije v duchovních bytostech, k nimž vstupujeme do vztahu. Vyšší Já není oddělené, osamělé, je rozprostřeno v činech duchovních bytostí.

Individualizace, pokračující na stupni cítění není oddělení nebo uzavření se do vlastní osoby, do vlastních zážitků. Jde tu o to, abychom v prožívání a myšlení chápali, že anthroposofie je člověk, je Já, je to má vlastní duchovní bytost. To může proměnit náš život. Na tomto stupni zabývání se anthroposofií se znovu tvoří „imaginace člověka a světa“ (Menschen-Welten-Imaginationen) (L8). Tyto imaginace kladl R. Steiner do srdce účastníkům položení základního kamene.

Anthroposofie a individualizace chtění.

Na třetím stupni - chtění – pokračuje „polknutí knihy“. Mnozí lidé vychází z toho, že po stránce vůle člověk „spí“ a to je neměnné. Dnes už nastala doba probuzení vůle. R. Steiner mluvil o nevědomém způsobu působení vůle. Ale mluvil také o tom, že se probouzí možnost, aby člověk už v okamžiku nějakého svého jednání spoluprožíval jeho karmické následky. Opravdový čin z lásky je možný, jen je – li přítomno vědomí při činu vůle. Probuzení vůle doprovází těžkosti, podrážděnost.

Jak vypadá na stupni vůle setkání s anthroposofií? Musí se zvětšit síla ke změně způsobu života. V oblasti vůle jsme vystaveni ještě více odporu vůči duchovnímu světu. Musíme se rozhodnout, zda budeme jednat podle dvojníka nebo podle vlastního vyššího Já. K tomu potřebujeme úplné a opravdové prohlédnutí obou druhů podnětů k jednání. Prožíváme zkoušku vůle a ztrácíme možnost řídit se předem daným chápáním morálky nebo se řídit podle všeobecných společenských názorů. „Polknutí knihy“ vyvolává ještě větší hořkost, jsou zpochybněny základy všeho, čím jsme se stali.

Individualizování na tomto stupni znamená, že působení vůle už není dáno naší povahou. Musíme vědomě pracovat na hnacích silách naší vůle, tj. vnášet myšlení do vůle. Tím se zase ocitáme na prahu duchovního světa. Všechno závisí na tom, zda podřídíme nižší požadavky vyšším duchovním požadavkům, morální intuici. (L10)

Anthroposofie se stává individuálním životem a jednáním člověka. Člověk se stává reprezentantem anthroposofie. Individualizace tu znamená soudržnost s druhými lidmi, při udržení vlastní osobnosti sloužit společné ideji, bytosti anthroposofie.

Nyní už rozlišujeme na anthroposofii trvalé od dobových forem jejího projevu. Nacházíme cesty k poznání požadavků a otázek doby na anthroposofii. Z nich vyplynou i změny nutné pro uspokojení těchto požadavků.

Tak se člověk učí poněmhu překonávat v denním vědomí propast mezi ideály a vlastními skutečnými postoji v morálních (a nemorálních) činech. Sílu k překonávání propasti získává ze vztahu ke Kristu. Z něj vychází síly, které činí lidskou vůli dobrou, nesenou láskou. Přijímá stále vědoměji sílu, kterou R. Steiner při pokládání základního kamene nazval „lásky člověka a světa“ (Menschen-Welten-Liebe).

Vysvětlivky

V1 autentický – původní, pravý, hodnověrný, opravdový

V2 čisté myšlení – S čistým myšlením žijeme v nadmyslovém (působení, bytí). Ale prožíváme nadmyslovým způsobem jen toto čisté myšlení. Neprožíváme ještě nic jiného nadmyslového. (GA 10) Čisté myšlení probíhá v oblasti chtění, ale je to chtění proměněné v myšlení. Je to výsledek myšlení, které se zbavilo veškeré vnější zkušenosti. Čisté myšlení je už jen obrazem. (GA 76).

V3 autonomní – nezávislý

V4 subjektivní – vycházející ze subjektu. Subjekt je poznávající a myslící protějšek objektu (předmětu). (Encyklopedie Diderot)

Literatura

L1 C. Gleide: Individualisierung der Anthroposophie und Schwellenerfahrung.

(Individualizace anthroposofie a zážitek prahu.) In: Anthroposophie. Mitteilungen aus der anthroposophischen Arbeit in Deutschland I/2003 s 8 – 17

L2 C. Gleide, R. Gleide: Die Erneuerung der Sternenweisheit. Zur Verbindung von Denken und übersinnlicher Wahrnehmung. (Obnova hvězdné moudrosti. Ke spojení myšlení a nadmyslového vnímání.) Dornach 2001

L3, L10 R. Steiner: Die Philosophie der Freiheit, Grundzüge einer modernen Weltanschauung (Filosofie svobody, základní rysy moderního světového názoru 1884/1918) (GA 4)

L4, L8 R. Steiner: Die Weihnachtstagung zur Begründung der Allgemeinen Anthroposophischen Gesellschaft. 1923/24. Grundsteinlegung. (Vánoční sjezd k založení Všeobecné Anthroposofické společnosti 1923/24. Položení základního kamene.) (GA 260)

L5, L6, L7 J.W.Goethe: Der Versuch als Vermittler von Objekt und Subjekt (Pokus jako zprostředkovatel mezi objektem a subjektem.) In: Goethes Werke.

GA10 R. Steiner: Wie erlangt man Erkenntnisse der höheren Welten? 1904-1905 1909/1914/1918 (Jak poznáme vyšší světy?)

GA76 R. Steiner: Die befruchtende Wirkung der Anthroposophie auf die Fachwissenschaften (Oplodňující působení anthroposofie na odborné vědy.)

Je Svobodná vysoká škola pro duchovní vědu, opravdu svobodná?

Člověk se neustále bije o svobodu, až jednoho krásného dne vykřikne sám na sebe: „Dost!“ a vykročením, tělem, řečí i myslí z některých světských stanovisek, z konvenčních způsobů myšlení a ze všech těch kolektivních postojů, začne potkávat hledající, kteří vykročili k něčemu. Při tomto vykročení, narazili na různé duchovní komunity a každý sám za sebe, za svůj vlastní život, udělal volbu a rozhodl se rozvíjet coby lidská osoba. Tím se dá říci, že duchovní komunita je dobrovolným seskupením jedinců, kteří mohou být mladí i staří, muži i ženy, lidé více i méně vzdělaní, ale i více či méně duchovně pokročilí, kteří se scházejí na základě společné oddanosti stejnému ideálu. Tím se každý člen duchovní komunity staví do situace, v níž jedná s druhými přinejmenším na převážně duchovní bázi a společné duchovní angažovanosti, a ne tedy tak jak je to obvyklé v dnešní společnosti, na základě našich chamtivých potřeb, kde vztah je zároveň i kořistí! Snažíme a učíme se zakoušet druhé coby duchovní bytosti, a protože se k nim takto chováme, zakoušíme jako duchovní bytost pak i

sebe. Tím pádem uvnitř této duchovní komunity, můžeme být sami sebou v tom, co je v nás nejlepší a nejvyšší a projevit tuto část sebe samých, která nemá jinak příležitost se vyjádřit! Být tak sami sebou, je jen zřídka možné v obyčejném životě a to dokonce i s našimi nejbližšími. Je opravdu hodně lidí, kteří prožijí celý život a přitom nejsou úplně sami sebou ani na okamžik s nikým!

To je důsledek všech těch diktatur nebo chaosů a těmto lidem je opravdu velmi zatěžko prožívat jen samy sebe tak jak jsou a zároveň si uvědomit, že můžeme žít jenom ve vztahu k ostatním! Neboť bez tohoto vztahu, jsme jen keramickou kartičkou se statistickým číslem v počítači, které ho může elektronické „black out“ ve vteřině vyřadit! My ale nepotřebujeme stavět žádné nové psychické bariery, nepotřebujeme ani předstírat a být neustále na stráži před nedorozuměním, můžeme být tedy sami sebou, naprosto průhlední vůči druhým, kteří jsou také jen sami sebou. Za takovéto situace se přirozeně vše rozvíjí rychleji, k ideálu lidského osvětlení, neboť vzájemně se inspirují a pomáhají překonat čistě subjektivní – osobní omezení, a ať dělají cokoli, dělají to úplně dobrovolně, protože nikomu nejsou povinni něco dokazovat. Nejde totiž o styk pouze společenský, ale hlavně o styk duchovní, neboť každá osoba je naprosto neopakovatelná, každá má své poslání a jde jen o to, jak se právě tyto osoby dokáží spřátelit v „Jednotu živých svobodných osob“. Svoboda je zde chápána, jako schopnost navázat čistý vztah, to znamená: „Nezabiješ!“, duševně, citově i tělesně, a v tomto stavu myslí není žádný strach nebo nátlak, ani potřeba být v bezpečí, neboť tímto činem svoji svobodu uskutečňujeme a bez tohoto činu velmi brzo zjistíme, že jsme vlastně všude znovu jen a jen otrokem!

Ale z „Filosofie svobody“ od Rudolfa Steinera víme, že samotná svoboda spočívá ve zdravé lidské přirozenosti, a to znamená, že je v lidských silách člověka a snad zaujme i samotné členy „Svobodné vysoké školy pro duchovní vědu“ a povedou nejen antroposofická školení po svobodné rosikruciánské cestě k „Antroposofické jednotě“ tak, aby mohl vzniknout čistý zájem jak u vnitřní tak i zevní veřejnosti.

Josef Novotný

Ze světa a z anthroposofického hnutí ve světě

Jedním fenoménem konce léta a podzimu je zvýšená aktivita terorismu. Útok na školu v Beslanu, vedený Šimonem Basajevem, překročil dosavadní odjinud známé hranice eskalace. Každodenní teror s únosy v Iráku ho provází v médiích, podobně jako zprávy o opět zvýšeném napětí mezi Izraelci a Palestinci. Rozhodně se síly zla rozšiřují, a získávají více moci nad množstvím lidí. Tím více je ceněn projekt Sekem v Egyptě, bio-dynamická farma vedená v anthroposofickém duchu Ibrahima Abdulejše.

Napínavý volební souboj mezi Buschem a Kerryem, řízený rafinovanými médii, se jeví být podobně vážnou předzvěstí pro osud světa; všichni moji známí Američané jsou proti Bushovi, ale ty druhé zřejmě neznám. Zápas mezi propagátory geneticky manipulovaných potravin a jejich odpůrci pokračuje; i v Kalifornii se podařilo lecčemu zabránit, i v Kanadě vyhrál proti firmě s biotechnologií sedlák, který byl žalován, že krade patent, když na jeho pole létal pyl z geneticky manipulovaných rostlin, a on si dovolil používat i nadále vlastního osiva. Otázce boje s nezaměstnaností a sociální solidaritě je věnováno 35. číslo Goetheana z 29. srpna. Veřejné rozpočty státu i měst chudnou, daňové úniky jsou snadné, udržení sociální sítě se stává obtížným nejenom u nás; důsledně tzv. tržní hopodářství vede všude k rozpadu střední vrstvy, k chudnutí většiny a prudkému bohatnutí malé menšiny.

Faust v Goetheanu si získal uznání i mimo anthroposofické kruhy. V USA mají dvě generální sekretářky, vedle známé Joan Almond také MariJo Rogers z Kalifornie. Ve

waldorfské školy v Princetonu začali učit čínštinu jako cizí jazyk. Anthroposofické iniciativy v Indii dosáhly značného ohlasu, jak bylo již zmíněno v minulém čísle, u příležitosti kongresu v Bombaji. Goetheanum 36 z 5. 9. přineslo hezký článek o Taizé, hnutí, které pamatujeme i z jejich pražského setkání a které spojuje křesťany různých vyznání. Zakládá se první waldorfská mateřinka v Číně, ve městě Čengdo se připravuje i otevření waldorfské školy. Soud o anthroposofické léky v Holandsku nedopadl v Haagu dobře, co nepatří pod rostlinné léky či pod homeopatika neuznal s odůvodněním, že jejich účinnost není dostatečně vědecky prokázána. Zde jistě firmy Weleda a Wala zanedbaly starat se o klinická ověření, a toto rozhodnutí Haagského soudu je nebezpečným precedensem. I situace v Německu, kde po tzv. modernizačním zákonu mnohé z nich nehradí už zdravotní pojišťovna, je při nejmenším nepříjemná.

Číslo Goetheana z 15. srpna (33-34) přineslo několik úvah o vztahu tělesného pohybu a meditace; pohyb je pro zdravé tělo potřebný, ale orientální posed při meditaci Rudolf Steiner evropskému člověku nedoporučoval. 38. číslo z 19. září je věnováno především Zemi, zemědělství, neoprávněné privatizaci přírodních zdrojů, které jsou vyňaty z obecně prospěšného a pak ničeny – od pralesů až po zastavěné pozemky. Úkolem zemědělství je vedle produkce potravin také údržba kulturní krajiny, zapomíná se na význam krav i pro cyklus obnovy úrodnosti půdy. Meditaci a jejímu specifickému charakteru v anthroposofii je věnováno v Goetheanu dosti místa. Proti jiným směrům jde vždycky o meditaci samostatnou, bez pomoci jakéhokoli guru, s jasným vědomím a racionálně uchopitelný a srozumitelný postup. Nová webová stránka www.anthromedia.net už německy funguje, a má odkazy téměř na všechny anthroposofické aktivity ve světě; anglická verze se připravuje.

jb

Obsah

Rudolf Steiner, Z měsíčních ctností: 21. 9.- 1. 11. Mírnost, vyrovnanost, 20. 10. – 1.12.

Obezřelý náhled

Ze zprávy předsednictva AS na valném shromáždění 2. října 2004

Josef Krček, Jaká síla a kdo inspiruje náš veřejný život

Individualizace anthroposofie a zážitek prahu, podle C. Gleideho referuje Stanislav Kubát

Josef Novotný, Je Svobodná vysoká škola pro duchovní vědu, opravdu svobodná?

Ze světa a z anthroposofického hnutí ve světě, jb

Inhalt

Rudolf Steiner, Aus den Monatstugenden: 21. 9.- 1. 11 Gelassenheit, 20. 10. – 1.12. Einsicht

Aus dem Bericht des Vorstandes der Anthroposophischen Gesellschaft, 2. Oktober 2004

Josef Krček, Welche Kraft und wer inspiriert unseres öffentliches Leben

Individualisierung der Anthroposophie und Schwellenerfahrung, nach C. Gleide referiert

Stanislav Kubát.

Josef Novotný, Ist die Freie Hochschule für die Geisteswissenschaft wirklich frei ?

Aus der Welt und aus der anthroposophischer Weltbewegung, jb